

eign Office's politik, holdningen til det danske Råd i London, propagandapolitikken, synet på Christmas Møller, politikken ved forhandlingerne om befrielsesregeringens dannelse og balancen mellem modstandsbevægelse og politikere samt bestræbelserne på at få Danmark anerkendt som allieret. Seymour bekræfter kort det hidtil gældende indtryk, at briterne uden at have en aftale med russerne troede at have en stiltiende forståelse for, at de selv skulle befri Danmark, og at der umiddelbart før kapitulationen rejste sig en vis frygt for, om dette nu ville holde stik.

Johan Peter Noack

Knud Holch Andersen og Orla Poulsen: *Krigsværk. Thy og Mors 1940-45.* (Morsø Lokalhistoriske Forlag, 1982). 117 s.

Titlen er en smule misvisende. Bogen handler i hovedsagen om Thy, og det fremgår, at denne landsdel også har stået i centrum for de undersøgelser, bogen hviler på. Mors er inddraget, hvor det var naturligt på grund af den nære forbindelse med Thy, og hvor forskelle i vilkår og udvikling gjorde en sammenligning interessant. Det er også Thy, der på landsplan vil påkalde sig den største interesse, især på grund af de egenartede forhold, der fremkaldtes af de tyske befæstninger og de store arbejdspladser i forbindelse med dem.

Thisted var i 30'erne en økonomisk afkrog, hvor folketal og indkomster stagnerede. Under krigen tog udviklingen fart, og næppe nogen anden by oplevede fra 1942 til 1943 en vækst i den gennemsnitlige realindkomst pr. skatteyder på 50%. Prisen var også høj. Hanstholms beboere måtte i 1943 forlade deres hjem, da den tyske værne-magt overtog hele byen, og i Thisted gjorde tilvandringer af arbejdskraft

boligforholdene kaotiske. Toldvæsnetts regnskaber vidner om stigende forbrug af spiritus, samtidig med at sparekassens indestående voksede 3 gange så hurtigt som i det øvrige land.

Alligevel bevarede Thy sin politiske profil, karakteristisk ved den konservative dominans i landdistrikterne, og trods de tyske arbejdspladser forsvarede det også ved valget i 1943 sin position som det mindst nazistiske amt i landet. Modstandsbevægelsen udviklede sig ret sent. Skønt koncentrationen af tyske tropper allerede i de første besættelsesår gav anledning til en række episoder, kan man først fra 1943-44 tale om en organiseret modstand af nogen bredde. Her var Nykøbing at dømme efter de ret sporadiske oplysninger et års tid længere fremme.

Bogen er først og fremmest skrevet for et lokalt publikum; men skønt hændelser, der i landsmålestok må betegnes som episoder, indtager en vis plads, bygger den dog på et så solidt kendskab til rigsudviklingen, at den også kan læses som en lokal, detaljeret undersøgelse af generelle besættelsesforhold. Som sådan rummer den vel intet iøjnefaldende nyt, men lægger en tråd i det samlede mønster.

Henning Poulsen

Jørgen H. Barfod: *Registrant for museets dokument-samling* pr. 1. juli 1982. (Museet for Danmarks Frihedskamp, 1982). 116 s.

I anledning af 25 års jubilæet har Frihedsmuseet udgivet en registrant over papirer, der i årenes løb er kommet i dets besiddelse, selv om det ikke er et arkiv og ikke systematisk har søgt at indsamle skriftligt materiale til besættelsesårenes historie. Da dets samlinger i almindelighed må opfattes som et supplement til de centrale dokument-

samlinger i Rigsarkivet, er det særdeles nyttigt, at der nu foreligger en oversigt, som med systematisk emneopdeling registrerer hvert enkelt dokument. Desværre nedsættes brugbarheden af et par højst beklagelige mangler. For det første er indholdsangivelsen ofte for summarisk. Når man f.eks. under gruppen 13 B – »Forholdene i Norge« – finder nr. 33 angivet som »Nasjonal Samling«, siger det ikke meget om kildens art og indhold, og den, der vil bruge det i en bestemt sammenhæng, kan ikke se, om det drejer sig om en allerede kendt kilde, f.eks. et illegalt skrift. Den anden væsentlige mangel er nemlig, at der ikke blot savnes oplysninger om kildernes proveniens, men at det endog kun i enkelte tilfælde er oplyst, om det drejer sig om et originalt papir, en kopi eller måske et trykt eller duplikeret skrift. For en samling, der spænder fra originale beretninger til avisudklip, havde sådanne oplysninger kunnet spare interesserede forskere megen tid, og de kunne være angivet ved simple signaturer. Alligevel har registranten gjort Frihedsmuseets samlinger en hel del lettere tilgængelige for forskningen i besættelsesårene.

Henning Poulsen

Kjeld Feilberg: *De flygtede – til kamp. En beretning om 4. regiments overgang til Sverige den 9. april 1940.* Årsskrift for Frihedsmuseets Venner 1981. (Museet for Danmarks Frihedskamp, 1982). 57 s.

Forfatteren var officer i den lille styrke fra garnisonen i Roskilde, som chefen, oberst Helge Bennike, 9. april besluttede at føre over sundet, for at den kunne slutte sig til den svenske hær, som han antog var i krig med Tyskland. Skriftet beretter om overfarten, om inntæringen i Sverige og om, hvordan

man uofficielt blev et led i det svenske beredskab, men efter et par måneders forgæves forsøg på at nå til England vendte hjem og genindtrådte i den danske hær, som om intet var hændt.

Henning Poulsen

Jørgen H. Barfod: *Redning fra Ragnarok.* Frihedsmuseets Venners årsskrift. (Frihedsmuseets Venners Forlag, 1983). 68 s.

Heftet giver en nøgtern og instruktiv oversigt over det hjælpearbejde for danske koncentrationslejr-fanger, der blev indledt i 1943 med afsendelse af levnedsmiddelpakker, og kulminerede i vinteren 1945 med Bernadotteaktionen, hvorved de fleste danske og norske koncentrationslejr-fanger slap velbeholdent ud af Tyskland før sammenbruddet. Betydningen heraf er sat i skarpt relief ved en afsluttende skildring af, hvordan ca. 7.000 KZ-fanger blev bragt ombord i skibe i Neustadtbugten og omkom efter et britisk fejl-bombardement.

Henning Poulsen

Leif Larsen: *Borgerlige Partisaner.* (Gyldendal, 1982). 218 s. ill.

I forlagsreklamen på bagsiden af bogen står der, at »Borgerlige Partisaner er bogen om en af Europas mest handlekraftige modstandsgrupper under 2. verdenskrig«. Det er den ikke. Men den er et nyttigt bidrag til den fremstilling af Europas og generelt af hele den københavnske sabotagevirksomheds historie, som vi stadig har til gode. Derudover er den en biografisk skitse af Eigel Larsen, der var leder af Bopa fra 1942, til han i februar 1944 blev afsat af Det kommunistiske Parti.

Det er sønnen Leif Larsen, der giver